

REPUBLIKA HRVATSKA

**MINISTARSTVO MORA, PROMETA I
INFRASTRUKTURE**

***Nacionalni program razvoja
širokopojasne agregacijske infrastrukture
u područjima u kojima ne postoji
dostatan komercijalni interes za ulaganja,
kao preduvjet razvoja pristupnih mreža
novih generacija (NGA)
- NGA mreže javnih korisnika -***

***Konačna verzija,
Zagreb, rujan 2017.***

SADRŽAJ:

Izvršni sažetak	4
1 Uvod	6
1.1 CILJ PROGRAMSKE CJELINE B NP-BBI PROGRAMA.....	6
1.2 STRATEŠKA POLAZIŠTA PROGRAMA	7
1.3 ZAKONODAVNI OKVIR	10
1.4 POVEZANI PROGRAMI I PLANOVI.....	12
1.5 PROCEDURE DONOŠENJA I PROVEDBE PROGRAMSKE CJELINE B.....	15
2 Infrastrukturni i investicijski aspekti provedbe Programske cjeline B	19
2.1 INFRASTRUKTURNO RJEŠENJE U PROGRAMSKOJ CJELINI B	19
2.2 INVESTICIJSKI MODEL PROGRAMSKE CJELINE B	21
3 Strukturna pravila Programske cjeline B	26
3.1 CILJANI JAVNI KORISNICI PROGRAMSKE CJELINE B.....	26
3.2 PROVOĐENJE POSTUPAKA NABAVE	28
3.3 KORIŠTENJE POSTOJEĆE INFRASTRUKTURE	28
3.4 PRISTUP INFRASTRUKTURI PROGRAMSKE CJELINE B	29
4 Plan provedbe Programske cjeline B	31
4.1 PRIORITIZACIJA PODRUČJA ZA PROVEDBU PROGRAMSKE CJELINE B	31
4.2 OKVIRNI VREMENSKI PLAN.....	31
4.3 FINANCIJSKI ASPEKTI NP-BBI PROGRAMA.....	32
Skraćenice	35
Reference	37

SLIKE:

Slika 1-1 – Provedba Programske cjeline B i cjelokupnog NP-BBI Programa	18
Slika 4-1 - Okvirni vremenski plan provedbe NP-BBI Programa	32

TABLICE:

Tablica 3-1 - Popis ciljanih javnih korisnika u okviru Programske cjeline B	26
Tablica 4-1 – Preliminarni financijski pokazatelji NP-BBI Programa.....	34

Izvršni sažetak

Nacionalni program razvoja širokopojasne agregacijske infrastrukture u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja, kao preduvjet razvoja pristupnih mreža novih generacija (nadalje NP-BBI ili NP-BBI Program) obuhvaća izgradnju nacionalne agregacijske širokopojasne (engl. *backhaul broadband*) infrastrukture sljedeće generacije (engl. *Next Generation Network – NGN*) i povezivanje ciljanih korisnika unutar tijela javne uprave (javnih korisnika) sa suvremenom elektroničkom komunikacijskom infrastrukturom sljedeće generacije (engl. *Next Generation Access – NGA*). Glavni dio NP-BBI Programa, koji se odnosi na izgradnju agregacijske infrastrukture, obuhvaća državne potpore i odobren je od Europske komisije Odlukom SA.41065 (2016/N) objavljenom u Službenom listu Europske unije C 237 od 21.7.2017, te ga je Vlada Republike Hrvatske donijela na sjednici 19. travnja 2018 ([NN 37/2018](#)).

Tijekom postupka pretprijave NP-BBI Programa, Europska komisija zatražila je da se dio NP-BBI Programa koji obuhvaća povezivanje javnih korisnika sa NGA infrastrukturom izdvoji od glavnog dijela NP-BBI Programa koji obuhvaća izgradnju agregacijske infrastrukture. Slijedom toga, dio NP-BBI Programa koji obuhvaća povezivanje javnih korisnika s NGA infrastrukturom zasebno je upućen u postupak pretprijave Europskoj komisiji kao slučaj SA.46987 (2016/PN). Dopisom upućenim Republici Hrvatskoj 18.7.2017. Europska komisija priopćila je da slučaj SA.46987 ne obuhvaća državne potpore, slijedom čega nije bilo potrebe za daljnjim pokretanjem postupka prijave za taj dio NP-BBI Programa.

Ovim se dokumentom definira dio NP-BBI Programa koji obuhvaća povezivanje javnih korisnika s NGA infrastrukturom i predstavlja dodatak glavnom dijelu NP-BBI Programa koji obuhvaća izgradnju agregacijske infrastrukture i koji je Vlada Republike Hrvatske donijela na sjednici 19. travnja 2018. (NN 37/2018).

NGA infrastruktura za povezivanje javnih korisnika osigurat će se postavljanjem pasivnih svjetlovodnih vodova do ciljanih javnih korisnika (engl. *Fibre to the Premises - FTTP*). FTTP vodovi bit će postavljeni između završnog čvora agregacijske infrastrukture i pojedinačnih lokacija javnih korisnika u pojedinačnim naseljima u Republici Hrvatskoj.

Dio NP-BBI Programa koji je opisan ovim dokumentom i koji obuhvaća izgradnju NGA infrastrukture do javnih korisnika provest će se zajednički s glavnim dijelom NP-BBI Programa koji obuhvaća izgradnju agregacijsku infrastrukturu. Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture (MMPI) će, kao Nositelj Programa (NBB), koordinirati i pratiti provedbu cjelokupnog NP-BBI Programa. Javna tvrtka „Odašiljači i veze d.o.o.“ (OiV), kao trgovačko društvo u 100%-tnom vlasništvu Republike Hrvatske, upravljat će provedbom NP-BBI Programa, imajući u tu svrhu ulogu *produžene ruke* Vlade Republike Hrvatske (lat. *manus longa*). NBB će koordinirati i pratiti sve aktivnosti OiV-a u provedbi NP-BBI Programa, što uključuje i troškove OiV-a koji nastanu u aktivnostima upravljanja NP-BBI Programa. Tijekom faza projektiranja, izgradnje i operativnog rada u NP-BBI Programu, isporuka potrebnih

radova, usluga i robe osigurati će se putem vanjskih isporučitelja. Vanjski isporučitelji bit će odabrani kroz postupke javne nabave.

FTTP vodovi postavljeni do javnih korisnika bit će iznajmljeni operatorima koji će pružati elektroničke komunikacijske usluge javnim korisnicima. Odabir operatora koji će pružati usluge javnim korisnicima nije predmet NP-BBI Programa.

1 Uvod

Ovim dokumentom definira se dio *Nacionalnog programa razvoja širokopojasne agregacijske infrastrukture u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja, kao preduvjet razvoja pristupnih mreža novih sljedeće generacije (NGA)* (skraćeno NP-BBI Program ili NP-BBI) koji obuhvaća povezivanje ciljanih korisnika unutar tijela javne uprave (javnih korisnika) sa suvremenom elektroničkom komunikacijskom infrastrukturom sljedeće generacije (engl. *Next Generation Access – NGA*). Radi jednostavnosti, navedeni dio NP-BBI Programa u nastavku će se dokumenta označavati Programskom cjelinom B (PC-B).

Preostali glavni dio NP-BBI Programa koji obuhvaća izgradnju nacionalne agregacijske infrastrukture pokriven je drugim dokumentom kojeg je Vlada Republike Hrvatske donijela 19. travnja 2018. (NN 37/2018) [1]. Za potrebe međusobnog razlikovanja oba dijela NP-BBI Programa, dio NP-BBI Programa koji obuhvaća izgradnju nacionalne agregacijske infrastrukture u ovom dokumentu će se označavati kao Programska cjelina A (PC-A).

Ovaj dokument nadopunjen je sa svim prihvaćenim primjedbama i komentarima zaprimljenim:

- tijekom prvog savjetovanja sa zainteresiranom javnošću o cjelokupnom NP-BBI Programu u 2014. godini;
- tijekom postupka pretprijave državnih potpora (engl. *state aid pre-notification*) za cjelokupni NP-BBI Program u 2015. godini, u skladu sa svim primjedbama Europske komisije;
- tijekom drugog javnog savjetovanja sa zainteresiranom javnošću o cjelokupnom NP-BBI Programu u 2016. godini;
- u dopisu upućenom Republici Hrvatskoj 18.7.2017., kojim je Europska komisija priopćila da slučaj Programska cjelina B NP-BBI Programa ne obuhvaća državne potpore [2].

Sredstva potrebna za provedbu Programske cjeline B NP-BBI Programa većinom su osigurana unutar Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR, engl. *European Regional Development Fund - ERDF*) u financijskom razdoblju 2014.-2020., u sklopu prioritetne osi „Korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija“ Operativnog programa „Konkurentnosti i kohezija 2014.-2020.“ (u nastavku skraćeno OPKK). Planirano razdoblje provedbe Programske cjeline B i cijelog NP-BBI Programa poklapa se s navedenim financijskim razdobljem europskih strukturnih i investicijskih fondova (u nastavku ESIF, ili ESI fondovi).

1.1 Cilj Programske cjeline B NP-BBI programa

Cilj Programske cjeline B NP-BBI Programa je osiguranje infrastrukturnih preduvjeta za pružanje ultrabrzih NGA usluga za javne korisnike (tijela državne uprave i njihove ispostave,

obrazovne, zdravstvene, kulturne ustanove i dr.), u područjima u kojima ultrabrze NGA mreže nisu dostupne, te istovremeno u područjima u kojima će NP-BBI Programom biti izgrađena agregacijska infrastruktura (unutar Programске cjeline A). Ultrabrze NGA usluge za javne korisnike trebaju podržavati *simetrični* pristup s brzinama značajno većim od 100 Mbit/s u oba smjera, prema korisniku (engl. *download*) i od korisnika (engl. *upload*). S obzirom na dostignuti stupanj razvoja NGA infrastrukture i mreža, infrastrukturni preduvjeti za pružanje ultrabrzih NGA usluga za javne korisnike mogu biti osigurani jedino postavljanjem pasivnih svjetlovodnih vodova do ciljanih javnih korisnika (engl. *Fibre to the Premises - FTTP*).

Programska cjelina B NP-BBI Programa ne obuhvaća državne potpore, budući da se njime postavljaju samo pasivni svjetlovodni vodovi za vlastite potrebe javnih korisnika (engl. *self-provision* ili *self-supply*) koji ne obavljaju gospodarsku djelatnost (engl. *economic activity*). Iz razloga pravne sigurnosti, sukladnost s pravilima državnih potpora verificirana je pretprijavom Programске cjeline B u Europskoj komisiji. Dopisom upućenom Republici Hrvatskoj [18.7.2017.](#) Europska komisija potvrdila je da Programska cjelina B NP-BBI Programa ne obuhvaća državne potpore.

1.2 Strateška polazišta Programa

1.2.1 Digitalna agenda za Europu

Digitalna agenda za Europu (engl. *Digital Agenda for Europe – DAE*) [3] predstavlja jednu od sedam strateških inicijativa u sklopu krovne europske strategije Europa 2020. [4]. Vremenski okvir DAE-a, kao i strategije Europa 2020., obuhvaća desetogodišnje razdoblje 2011.-2020. DAE tematski obuhvaća šire područje digitalnih tehnologija, unutar kojih se nalazi i širokopojasni pristup, s infrastrukturom širokopojasnog pristupa te širokopojasnim uslugama. Okvirni cilj DAE-a je *ostvarenje održivih ekonomskih i socijalnih koristi na jedinstvenom digitalnom tržištu koje se temelji na brzom i ultrabrzom pristupu internetu i interoperabilnim aplikacijama*.

Kod širokopojasne infrastrukture, DAE propisuje dva osnovna cilja u pogledu dostupnosti i korištenja širokopojasnog pristupa do 2020.:

DAE_c[1] ostvarenje opće pokrivenosti širokopojasnim pristupom minimalne brzine 30 Mbit/s (*brzi pristup*);

DAE_c[2] barem 50% kućanstava koristi širokopojasni pristup minimalne brzine 100 Mbit/s (*ultrabrzi pristup*).

Osim tih, DAE specificira i ciljeve koji su vezani uz razvoj i korištenje širokopojasnih usluga, a za čije je dostizanje potrebno osigurati dostupnost odgovarajuće širokopojasne infrastrukture:

DAE_c[3] ciljevi vezani uz jedinstveno digitalno tržište – razvoj e-tržišta (*eCommerce*), uključujući i prekogranično e-tržište te povećana uporaba e-tržišta od

strane malih i srednjih poslovnih subjekata (engl. *Small and Medium Enterprise* - SME);

DAE_c[4] povećanje korištenja interneta među stanovništvom (75% do 2015.), uključujući i smanjenje udjela stanovništva koje nikada nije koristilo internet (na 15% do 2015.);

DAE_c[5] povećanje korištenja usluga e-uprave – *eGovernment* (50% populacije koristi usluge e-uprave do kraja 2015.), uključujući i prekograničnu upotrebu takvih usluga.

NP-BBI-jem, kroz programsku cjelinu PC-A, potiče se ostvarenje oba infrastrukturna cilja vezana uz dostupnost NGA širokopojasnog pristupa (DAE_c[1] i DAE_c[2]) zajedno s komplementarnim programom državnih potpora za pristupne mreže (ONP) [5]. Nadalje, osiguranjem dostupnosti odgovarajuće infrastrukture širokopojasnog pristupa, stvaraju se preduvjeti te se posredno potiče i povećanje korištenja interneta i pratećih usluga i aplikacija e-tržišta. Povezivanjem javnih korisnika unutar programske cjeline PC-B, ostvaruju se infrastrukturni preduvjeti za razvoj i pružanje usluga e-uprave od strane tijela državne uprave, što izravno povećava i korištenje usluga e-uprave od strane privatnih i poslovnih korisnika na cijelom području Hrvatske (DAE_c[5]).

1.2.2 Europsko gigabitno društvo 2025.

Europska komisija je u rujnu 2016. izdala priopćenje pod nazivom „*Širokopojasnim pristupom do kompetitivnog jedinstvenog digitalnog tržišta - put prema europskom gigabitnom društvu*“ [6], u kojem poziva na potrebu nadogradnje DAE-a te definira viziju europskog gigabitnog društva u kojem dostupnost i korištenje mreža vrlo velikog kapaciteta omogućava široko korištenje proizvoda, usluga i aplikacija na digitalnom jedinstvenom tržištu.

Provedba ove vizije se temelji na tri strateška cilja do 2025.:

1. Omogućavanje gigabitne veze (kapaciteta od barem 1 Gbit/s simetrično) za sve glavne društveno-ekonomske poluge kao što su škole, transportni centri i glavni pružatelji javnih usluga, kao i digitalno-intenzivna poduzeća.
2. Omogućavanje neprekinute 5G veze za sva urbana područja i sve glavne zemaljske transportne rute. Unutar toga, kratkoročni cilj do 2020. obuhvaća omogućavanje 5G veze kao punopravne komercijalne usluge u barem jednom velikom gradu u svakoj državi članici, na temelju komercijalnog uvođenja u 2018.
3. Sva europska kućanstva, ruralna i urbana, će imati širokopojasni pristup internetu koji nudi brzinu prema korisniku od barem 100 Mbit/s, s mogućnošću nadogradnje na gigabitnu brzinu (1 Gbit/s).

Programska cjelina B usmjerena je u ostvarenje prvog strateškog cilja Europskog gigabitnog društva, osiguravanjem svjetlovodne infrastrukture kao osnovnog preduvjeta koji će omogućiti gigabitne veze do javnih korisnika, kao pružatelja javnih usluga.

1.2.3 Nacionalna strategija razvoja širokopojasnog pristupa

Trenutno važeća *Strategija razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj* [7] (u nastavku skraćeno *Strategija širokopojasnog pristupa*) donesena je u srpnju 2016. godine i obuhvaća četverogodišnje razdoblje 2016.-2020. i u potpunosti je usklađena s ciljevima DAE-a do kraja 2020.

Temeljni ciljevi koje Vlada Republike Hrvatske ističe u ovoj Strategiji do 2020. godine su:

- pokrivenost pristupnim mrežama sljedeće generacije (NGA – Next Generation Access Networks), koje omogućuju pristup internetu brzinama većim od 30 Mbit/s za sve stanovnike Republike Hrvatske;
- da najmanje 50% kućanstava u Republici Hrvatskoj budu korisnici usluge pristupa internetu brzinom od 100 Mbit/s ili većom.

Vlada Republike Hrvatske u ovoj Strategiji utvrđuje mjere javne politike, komplementarne slobodnoj inicijativi privatnog i nevladinog sektora, čija je svrha stvaranje društvenog, pravnog i poslovnog okruženja, koje će potaknuti sve čimbenike gospodarstva, kao i potrošače, na donošenje vlastitih poslovnih odluka i odluka o potrošnji, usklađenih s ciljevima ove Strategije.

Poticajne mjere Strategije podijeljene su u tri osnovne skupine:

- sveobuhvatno informiranje o širokopojasnom pristupu velikih brzina;
- stvaranje poticajnog okruženja za ulaganja u širokopojasne mreže velikih brzina;
- poticanje izgradnje širokopojasnih mreža velikih brzina u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja u širokopojasne mreže velikih brzina.

NP-BBI u potpunosti slijedi navedene ciljeve Strategije širokopojasnog pristupa. Osiguranjem dostupnosti NGN agregacijske infrastrukture u svim dijelovima Hrvatske unutar programske cjeline PC-A, kao osnovnog preduvjeta za razvoj NGA pristupnih mreža, slijede se navedeni glavni ciljevi Strategije širokopojasnog pristupa. Osiguravanjem ultrabrze širokopojasne infrastrukture za javne korisnike unutar programske cjeline PC-B, podržava se razvoj i pružanje usluga e-uprave, odnosno poticanje potražnje za širokopojasnim uslugama.

1.2.4 Korištenje ESI fondova u razdoblju 2014.-2020. u Hrvatskoj

Pravila sufinanciranja projekata iz ESI fondova u razdoblju 2014.-2020. propisana su krovnim uredbama na razini EU-a i detaljno se razrađuju kroz nacionalne programske dokumente te mjerodavne zakonske i podzakonske propise u Hrvatskoj. Za provedbu NP-BBI-ja, sredstva sufinanciranja osigurana su unutar Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) te su mjerodavne sljedeće krovne uredbe na razini EU-a:

- Uredba (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj,

Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo te o stavljanju izvan snage uredbe vijeća (EZ) br. 1083/2006 (uobičajeno nazivana i CPR uredba, od engl. *Common Provisions Regulation*) [8];

- Uredba (EU) br. 1301/2013 Europskog parlamenta i Vijeća 17. prosinca 2013. o Europskom fondu za regionalni razvoj i o posebnim odredbama o cilju „Ulaganje za rast i radna mjesta” te stavljanju izvan snage uredbe (EZ) br. 1080/2006 [9].

Osim toga, za provedbu NP-BBI-ja, mjerodavni su sljedeći nacionalni programski dokumenti ESI fondova te zakonski i podzakonski propisi:

- Partnerski sporazum za europske strukturne i investicijske fondove u financijskom razdoblju EU-a 2014.-2020. [10];
- Operativni program „Konkurentnost i kohezija“ (OPKK) [11];
- Zakon o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u financijskom razdoblju 2014.-2020. [12];
- Uredba o tijelima u Sustavu upravljanja i kontrole korištenja Europskog socijalnog fonda, Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda, u vezi s ciljem „Ulaganje za rast i radna mjesta“ [13];
- Zajednička nacionalna pravila za europske i strukturne fondove u Republici Hrvatskoj u financijskom razdoblju 2014.-2020. [14].

1.3 Zakonodavni okvir

1.3.1 Elektroničke komunikacije

Zakon o elektroničkim komunikacijama (u nastavku skraćeno ZEK) temeljni je zakon kojim se regulira područje elektroničkih komunikacija u Hrvatskoj [15]. Na temelju ZEK-a doneseni su podzakonski propisi kojima se detaljnije propisuju specifični dijelovi sektora elektroničkih komunikacija. Od značaja za NP-BBI su sljedeći podzakonski propisi:

- Uredba o mjerilima razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme [16], kojom se propisuju pravila planiranja elektroničke komunikacijske infrastrukture u postupcima prostornog planiranja te potiče planiranje i izgradnja integrirane infrastrukture;
- Pravilnik o tehničkim uvjetima za kabelsku kanalizaciju [17], kojim se propisuju tehnički uvjeti planiranja, izgradnje i održavanja kabelske kanalizacije;
- Pravilnik o načinu i uvjetima pristupa i zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme [18] propisuje modalitete

pristupa i zajedničkog korištenja kabelaške kanalizacije, antenskih stupova i ostalih pripadajućih građevina i opreme između više operatora.

1.3.2 Državne potpore

Pravila opravdanosti državnih potpora u određenim slučajevima ili sektorima definirana su na razini EU-a te proizlaze iz čl. 107 st. 2 i 3 Ugovora o Europskoj uniji (engl. *The Treaty on European Union*) i Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU, engl. *The Treaty on the Functioning of the European Union – TFEU*) – oba ugovora nadopunjavana su kroz duži niz godina, te su danas konsolidirana u jedinstvenom dokumentu [19]. Člankom 108, st. 3 UFEU-a definirana je obveza prijave (notifikacije) Europskoj komisiji svih državnih potpora koje se planiraju dodijeliti u državama članicama, kako bi se provjerila njihova sukladnost s iznimkama opravdanosti potpora navedenim u članku 107 st. 2 i 3 UFEU-a (provjera sukladnosti potpora kod širokopojasnih mreža provodi se prema čl. 107 st. 3 UFEU-a). Određene vrste potpora mogu biti izuzete od obveze prijave Europskoj komisiji, u skladu s člankom 107 st. 4 UFEU-a, odnosno uredbama donesenim prema članku 109 UFEU-a. (npr. Uredbe o skupnom izuzeću, engl. *General Block Exemption Regulation – GBER* [20]).

Pravila i praksa provjere sukladnosti državnih potpora kod širokopojasnih mreža u Europskoj komisiji formalizirani su kroz Smjernice za primjenu pravila državnih potpora koje se odnose na brzi razvoj širokopojasnih mreža (u daljnjem tekstu skraćeno SDPŠM – engl. *Guidelines for the application of State aid rules in relation to the rapid deployment of broadband networks*) [21]. Također, dosadašnja praksa odobrenih programa ili projekata izgradnje širokopojasnih mreža uz državne potpore u Europskoj komisiji prikazana je kroz pojedinačne odluke [22].

Okvir državnih potpora u Hrvatskoj određen je Zakonom o državnim potporama (u daljnjem tekstu ZDP) [23]. U skladu s odredbama ZDP-a, Ministarstvo financija je nadležno za odobrenje pojedinačnih ili programa državnih potpora. Pri tome je sve pojedinačne ili programe državnih potpora potrebno prijaviti Ministarstvu financija, koje ih, prema potrebi, u skladu s odredbama GBER-a, upućuje na daljnju provjeru prema Europskoj komisiji. Osim toga, svaka državna potpora treba biti usklađena i sa smjernicama politike državnih potpora u Hrvatskoj koje se donose za trogodišnje razdoblje. U trenutno važećim smjernicama državnih potpora za razdoblje 2017.-2019. [24] navode se i državne potpore *za razvoj širokopojasne mreže* (u poglavlju 4.2) kao jedan od primarnih ciljeva politike državnih potpora u navedenom razdoblju. U tom je smislu NP-BBI Program u potpunosti usklađen sa smjernicama državnih potpora u Hrvatskoj, budući da se Programom potiče *veća pokrivenost širokopojasne mreže, razvoj dodatnog kapaciteta i veće brzine i približavanje krajnjim korisnicima usluga širokopojasne mreže*, kao što je i navedeno u smjernicama.

1.3.3 Javna nabava

Svi postupci nabave usluga, robe ili radova za potrebe provedbe NP-BBI Programa bit će provedeni prema važećem Zakonu o javnoj nabavi (u daljnjem tekstu ZJN) [25].

Sve javne nabave s vrijednostima većim od odgovarajućih europskih pragova, u skladu s odredbama ZJN-a, bit će, uz objavu u Elektroničkom oglasniku javne nabave (EOJN) [26], objavljene i u Dodatku Službenog lista EU-a [27].

1.4 Povezani programi i planovi

1.4.1 Okvirni nacionalni program (ONP)

Okvirni nacionalni program za razvoj infrastrukture širokopojasnog pristupa u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja (ONP) [5] program je državnih potpora usmjeren u poticanje izgradnje pristupnih NGA širokopojasnih mreža u jedinicama lokalne samouprave (JLS) koje obuhvaćaju NGA bijela područja, sukladno pravilima SDPŠM-a i definicijama unutar ONP-a.

Program je nakon provedenog postupka provjere usklađenosti odobrila Europska komisija odlukom o usklađenosti s pravilima državnih potpora od 25. siječnja 2016. godine.

Nositelj Okvirnog programa (NOP) koordinira provedbu ONP-a. Odlukom Vlade Republike Hrvatske o donošenju ONP-a od 13. srpnja 2016. godine nositeljem Programa određena je Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (HAKOM). Točkom III. Odluke Vlade RH, a u svrhu provedbe poslova nositelja Programa, u HAKOM-u se ustrojava zasebna unutarnja ustrojstvena jedinica koja je odvojena od obavljanja regulatornih poslova.

ONP i NP-BBI u dijelu PC-A su komplementarni programi državnih potpora za pristupne, odnosno agregacijske mreže. Koordinirano provođenje oba programa stvara preduvjet za ostvarenje nacionalnih i strateških ciljeva DAE-a u sektoru elektroničkih komunikacija. U slučaju nepostojanja odgovarajuće NGN agregacijske infrastrukture kojom je moguće povezati pristupne NGA mreže s jezgrenom mrežom, krajnji korisnici ne bi mogli uopće koristiti, ili ne bi mogli koristiti u punom opsegu, kapacitete NGA širokopojasnih priključaka u pristupnim mrežama, te samostalna provedba ONP-a ne bi doprinijela postignuću punih socio-ekonomskih koristi od upotrebe NGA širokopojasnih usluga u lokalnim zajednicama.

U pogledu programske cjeline PC-B, komplementarnost provedbe ONP-a i NP-BBI-ja se postiže koordinacijom obaju programa. U tom smislu, ukoliko odgovarajuća pristupna NGA infrastruktura koja podržava ultrabrzi širokopojasni pristup za ciljane javne korisnike ne bude izgrađena u okviru ONP-a, ista infrastruktura bit će izvedena u sklopu Programske cjeline B NP-BBI-ja. S obzirom na trenutačni stupanj razvoja NGA infrastrukture i mreža, podrška za ultrabrzi širokopojasni pristup zahtijeva izgradnju svjetlovodne infrastrukture prema ciljanim javnim korisnicima (FTTP).

Budući da je nužna koordinacija provedbi ONP-a i NP-BBI-ja, Nositelj Okvirnog Programa (NOP) i Nositelj NPBBi Programa (u nastavku NBB¹) usko će surađivati s ciljem

¹ Skraćenica NBB za Nositelja ovog Programa odabrana je radi lakšeg razlikovanja prema skraćenici NOP koja označava Nositelja Okvirnog programa za pristupne NGA mreže.

osiguranja nesmetane provedbe obaju programa te zajedničkog postizanja strateških ciljeva određenih Strategijom razvoja širokopojasnog pristupa i OPKK-a (također vidi poglavlje 1.5.3 za više detalja o ulozi NBB-a).

1.4.2 e-Građani

Vlada Republike Hrvatske u 2013. godini pokrenula je projekt e-Građani [28], slijedeći, između ostalog, i *eGovernment* inicijativu na razini EU-a. Osnovni cilj projekta e-Građani jest *pristup javnim informacijama i informacijama o javnim uslugama na jednom mjestu, siguran pristup osobnim podacima i elektronička komunikacija građana i javnog sektora*.

U nastavku se daje detaljniji pregled usluga e-uprave u Hrvatskoj, zajedno s izglednim tijekom daljnjeg razvoja istih usluga.

1.4.2.1 Središnji državni portal

Središnji državni portal sastavnica je u sklopu projekta e-Građani koji će objediniti postojeće internetske portale Vlade RH, Hrvatskog sabora, ministarstava i ostalih tijela državne uprave, te služiti kao središnji portal za pristup informacijama o javnim uslugama, kao i informacijama i dokumentima vezanim uz provođenje politika, sve zajedno u lako dostupnim formatima.

1.4.2.2 Osobni korisnički pretinac

Osobni korisnički pretinac omogućit će svakom građaninu Hrvatske da na jednom mjestu na siguran i povjerljiv način prima, pregledava, prati i upravlja svim svojim službenim komunikacijama s javnim sektorom; odnosno da bude informiran o njemu važnim situacijama i događajima vezanim za osobna zakonska prava i obveze, te o korištenju osobnih podataka u javnom sektoru. S druge strane korisnički pretinac omogućit će tijelima javne vlasti, kao pružateljima usluga e-uprave da jednostavno, automatizirano i pouzdano dostavljaju službenu korespondenciju svojim strankama, uključujući i službene korespondencije.

1.4.2.3 e-zdravstvo

e-zdravstvo se odnosi na skupinu usluga e-uprave unutar zdravstvenog sektora. Trenutno je većina usluga e-zdravstva temeljena na međusobnoj interakciji između pružatelja zdravstvenih usluga (ordinacije primarne zdravstvene zaštite, bolnice, laboratoriji, ljekarne), koje su u konačnici usmjerene prema pružanju učinkovitijih usluga pacijentima. Radi se o uslugama e-uputnica, e-recept, e-naručivanje, e-liste čekanja i e-karton. S vremenom se očekuje da će se sudjelovanje samih pacijenata u svim interakcijama kod pružanja usluga e-zdravstva povećati (npr. pregled vlastitog e-kartona, pregled nalaza putem interneta i sl.).

1.4.2.4 e-obrazovanje/e-znanost

e-obrazovanje i e-znanost su skupni nazivi za sve usluge u sustavu obrazovanja, visokog obrazovanja i znanosti, koje se pružaju uz pomoć informacijsko-komunikacijske tehnologije,

pri čemu se uslugama može pristupati putem širokopojasnih priključaka. Unutar navedene skupine e-usluga u Hrvatskoj su već razvijene i operativne usluge e-upisa na visoke škole i fakultete te e-upisa u srednje škole (od 2013.). Uz to, razvijene su i aplikacijske platforme koje podržavaju učenje na daljinu, te se očekuje sve veća praktična uporaba istih platformi, odnosno sve više dostupnih sadržaja za učenje na daljinu. Osim toga, uspostavljena je baza edukativnih sadržaja kojoj mogu pristupati svi djelatnici obrazovnog sustava te učenici (elektroničke baze obvezne lektire – e-lektira, knjiga – e-knjižnica, edukativnih filmova i sl.). Pored navedenih usluga i sadržaja koje su korisnički okrenute prema svim sudionicima u obrazovnom sustavu, u obrazovnom sustavu razvijeni su ili se razvijaju i informacijski sustavi administrativne podrške visokim učilištima (Informacijski sustav visokih učilišta – ISVU), te sustav e-dnevnika za osnovne i srednje škole.

1.4.2.5 e-pravosuđe

e-Pravosuđe obuhvaća skup usluga e-uprave koje su organizacijski obuhvaćene ili su vezane uz pravosudni sustav. Usluge e-Pravosuđa se kontinuirano proširuju i nadograđuju, te se u nastavku daje kraći popis usluga koje su dostupne sredinom 2014.:

- e-izvadak – pristup podacima iz zemljišnih knjiga (gruntovnice);
- e-oglasna ploča – pristup podacima s oglasnih ploča općinskih i trgovačkih sudova;
- e-Predmet – informiranje o statusu sudskih predmeta iz baze Integriranog sustava za upravljanje sudskim predmetima (eSpis);
- e-tvrtka – usluga unutar servisa HITRO.HR koja omogućava ubrzanje postupka registracije tvrtke, elektroničkim slanjem svih potrebnih obrazaca i dokumenata između javnobilježničkih ureda, trgovačkih sudova i Financijske agencija (FINA).

1.4.2.6 e-porezna

e-porezna je sustav usluga Porezne uprave koji poreznim obveznicima omogućava elektroničku prijavu poreza (poreza na dodanu vrijednost, poreza na dohodak, poreza na dobit) te uvid u porezno knjigovodstvenu karticu.

1.4.2.7 e-poljoprivreda

U sklopu e-poljoprivrede navedene su sve usluge e-uprave vezane uz sektor poljoprivrede, koje su dostupne sredinom 2014., te one čiji je razvoj ili implementacija u tijeku, te se očekuje da će biti dostupne u ciljanom vremenskom razdoblju ovog Okvirnog programa:

- ARKOD – sustav elektroničke evidencije zemljišnih parcela i njihove namjene, vezan uz poticaje u poljoprivredi;
- agronet – elektronička aplikacija namijenjena poljoprivrednim gospodarstvima i ostalim korisnicima u ostvarivanju prava na potpore u poljoprivredi;

- TISUP (Tržišni informacijski sustav u poljoprivredi) - sustav prikupljanja i obrade podataka o tržištu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda;
- GISR (Geoinformacijski sustav ribarstva) – sustav koji omogućava prikupljanje, obradu i pohranjivanje podataka ribarskog sektora te njihovo distribuiranje krajnjim korisnicima.

Ukupno gledano, može se zaključiti da navedene usluge e-uprave predstavljaju veliki potencijal razvoju, odnosno povećanju potražnje za širokopojasnim pristupom. To je posebno izraženo kroz činjenicu da usluge e-uprave zahvaćaju široki krug krajnjih korisnika koji je prostorno disperziran u svim lokalnim sredinama: građane (privatna kućanstva), gospodarske subjekte (obrtne i tvrtke), obrazovne ustanove (vrtići, osnovne i srednje škole, visoke škole i fakulteti) te zdravstvene ustanove (ordinacije primarne zdravstvene zaštite, domove zdravlja, bolnice, ljekarne). Razvojem i daljnjim proširenjem opsega e-uprave povećava se i potreba za kvalitetnijim i bržim NGA pristupom, kako zbog pristupa sve većem broju multimedijских sadržaja, tako i zbog ostvarenja multimedijских veza (npr. za potrebe učenja na daljinu ili telemedicine), odnosno mogućnosti krajnjih korisnika da u većem opsegu šalju sadržaje prema pružateljima usluga e-uprave (*upstream* komunikacija).

Provedba Programske cjeline B NP-BBI-ja također je komplementarna provedbi projekta e-Građani, budući da stvara infrastrukturne preduvjete za ostvarenje ultrabrzih priključaka za potrebe javnih korisnika, kao generatora ponude usluga e-uprave.

1.4.3 Projekt „e-Škole“

Cilj projekta „e-Škole“ je cjelovita digitalizacija škola na području Republike Hrvatske s općim ciljem doprinosa spremnosti učenika za tržište rada ili daljnje školovanje kroz poticanje škola za razvoj digitalne zrelosti. Digitalna zrelost je spremnost škole i cijelog obrazovnog sustava na prihvaćanje i iskorištavanje potencijala informacijske i komunikacijske tehnologije u podršci unaprjeđenju nastavnih i poslovnih procesa u školama i školskom sustavu [29].

Projekt „e-Škole“ zahtijeva da sve škole u Hrvatskoj budu opremljene ultrabrzim NGA priključcima. Osnovni infrastrukturni preduvjet za takve priključke bit će osiguran postavljanjem FTTP vodova do škola unutar Programske cjeline B NP-BBI Programa.

1.5 Procedure donošenja i provedbe Programske cjeline B

Ovim dokumentom definiraju se tzv. *strukturna pravila* NP-BBI Programa primjenjiva na Programsku cjelinu B. Strukturna pravila čine obvezni okvir kroz koji su propisana sva pravila i procedure kojih se potrebno obvezatno pridržavati tijekom pripreme i provedbe Programske cjeline B NP-BBI Programa.

1.5.1 Sadržaj ovog dokumenta

Ovaj dokument podijeljen je u četiri poglavlja.

Prvo poglavlje prikazuje ciljeve, te strateški i zakonodavni okvir Programske cjeline B.

Drugo poglavlje specificira infrastrukturne, investicijske i poslovne modalitete provedbe Programske cjeline B.

Treće poglavlje detaljno opisuje sva strukturna pravila Programske cjeline B, a koja obuhvaćaju:

- definiranje ciljanih korisnika Programske cjeline B;
- provođenje postupaka javne nabave za odabir vanjskih isporučitelja radova, usluga i robe potrebnih za projektiranje, izgradnju i rad infrastrukture koja će biti implementirane kroz Programsku cjelinu B;
- definiranje veleprodajnih uvjeta za pristup infrastrukturi izgrađenoj Programskom cjelinom B.

Četvrto poglavlje definira glavne operativne aspekte provedbe Programske cjeline B.

1.5.2 Formalna procedura donošenja Programa

Prva verzija NP-BBI Programa objavljena je tijekom prvog savjetovanja sa zainteresiranom javnošću o Programu u trećem tromjesečju 2014. Cilj prvog javnog savjetovanja bio je prikupiti sva mjerodavna mišljenja, komentare i prijedloge vezane uz cjelokupni NP-BBI Program, što je omogućilo poboljšanje NP-BBI Programa.

Po okončanju postupka prvog javnog savjetovanja i nadopune cjelokupnog NP-BBI Programa u skladu s mjerodavnim rezultatima javnog savjetovanja, NP-BBI Program je upućen u postupak pretprijave (prednotifikacije) u Europsku komisiju u prvom tromjesečju 2015.

U sklopu pretprijavnog savjetovanja Komisija i Vlada Republike Hrvatske su postigle sporazum o određenim promjenama i nadopunama NP-BBI Programa. Nova verzija NP-BBI Programa, kao rezultat ovih promjena i nadopuna, pripremljena je i objavljena za drugo javno savjetovanje u trećem tromjesečju 2016.

Po okončanju postupka drugog savjetovanja sa zainteresiranom javnošću i nadopune cjelokupnog NP-BBI Programa u skladu s rezultatima javnog savjetovanja, NP-BBI Program je formalno razdvojen u dva dijela: prvi, za Programsku cjelinu A, koja obuhvaća izgradnju NGN agregacijske infrastrukture, te drugi, za Programsku cjelinu B, koja obuhvaća izgradnju ultrabrzih veza za ciljane javne korisnike.

Po razdvajanju programskih cjelina, Programska cjelina A je zasebno prijavljena Komisiji u četvrtom tromjesečju 2016. godine, te je za taj dio NP-BBI Programa Komisija potvrdila sukladnost s pravilima državnih potpora Odlukom SA.41065 (2016/N), objavljenom u Službenom listu Europske unije C 237 od 21.7.2017, te ga je Vlada Republike Hrvatske donijela na sjednici 19. travnja 2018. (NN 37/2018).

Također po razdvajanju programskih cjelina, Programska cjelina B zasebno je upućena u daljnji postupak pretprijave Europskoj komisiji kao slučaj SA.46987 (2016/PN). Dopisom upućenim Republici Hrvatskoj 18.7.2017. Europska komisija priopćila je da slučaj SA.46987 ne obuhvaća državne potpore, slijedom čega nije bilo potrebe za daljnjim pokretanjem postupka prijave za Programsku cjelinu B.

Bez obzira na formalno razdvajanje programskih cjelina, cjelokupni NP-BBI program će biti operativno proveden kao jedinstveni program.

1.5.3 Provedba Programa

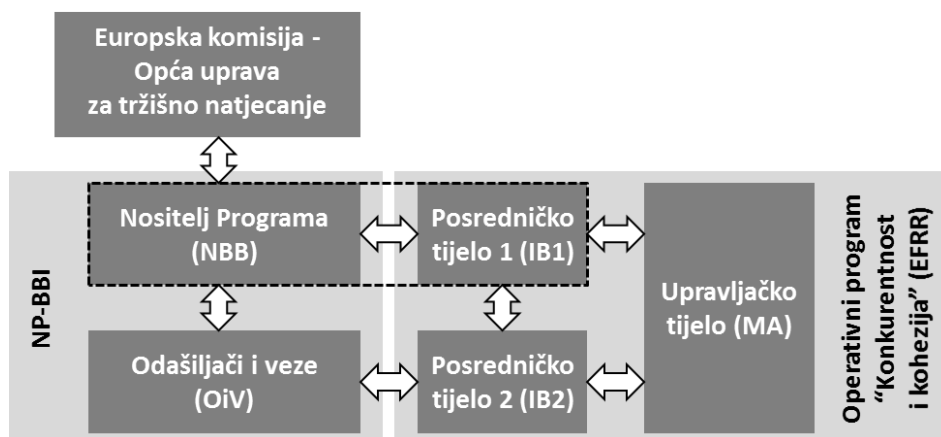
Slika 1-1 daje shematski prikaz provedbe Programske cjeline B, kao dijela provedbe cjelokupnog NP-BBI Programa.

Nositelj Programa (NBB), odgovoran je za koordinaciju i praćenje provedbe Programske cjeline B, u skladu sa strukturnim pravilima. Središnje tijelo državne uprave nadležno za područje elektroničkih komunikacija (Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture - MMPI) imat će ulogu NBB-a. Operativnom provedbom Programske cjeline B upravljat će javno trgovačko društvo „Odašiljači i veze d.o.o.“ (OiV) u 100%-tnom vlasništvu i od strateškog interesa Republike Hrvatske. OiV će imati ulogu produžene ruke (lat. *manus longa*) Vlade Republike Hrvatske za provedbu Programske cjeline B. Detaljno obrazloženje uloga NBB-a i OiV-a u provedbi Programske cjeline B dano je u poglavlju 2.2.

Uloge i odgovornosti koje MMPI i OiV imaju u provedbi Programske cjeline B, identične su i za Programsku cjelinu A, odnosno za cjelokupni NP-BBI Program.

Budući da će većina sredstava za provedbu Programske cjeline B i cjelokupnog NP-BBI Programa biti osigurana unutar ESI fondova, na slici je (Slika 1-1) prikazana i upravljačka struktura tijela državne uprave odgovornih za provedbu mjerodavnog OPKK-a, unutar prioritetne osi *Korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija*, investicijskog prioriteta *Proširenje dostupnosti širokopojasnog pristupa i izgradnja mreža velikih brzina te podrška usvajanju novih tehnologija i mreža za digitalno gospodarstvo*, specifičnog cilja 2a1 *Razvoj infrastrukturne širokopojasne mreže sljedeće generacije u područjima bez infrastrukture širokopojasne mreže sljedeće generacije i bez dovoljno komercijalnog interesa, za maksimalno povećanje socijalne i ekonomske dobrobiti*

Nacionalni program razvoja širokopojasne agregacijske infrastrukture u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja, kao preduvjet razvoja pristupnih mreža novih generacija (NGA) - NGA mreže javnih korisnika

Slika 1-1 – Provedba Programske cjeline B i cjelokupnog NP-BBI Programa

Ovim se dokumentom prvenstveno definiraju strukturalna pravila provedbe Programske cjeline B, dok su sva ostala provedbena pravila sufinanciranja iz ESI fondova specificirana unutar OPKK-a i pratećih podzakonskih i ostalih propisa na razini EU-a i Hrvatske (vidi popis u poglavlju 1.2.4).

Uzimajući u obzir višegodišnje financijsko razdoblje ESI fondova 2014.-2020., provedba cjelokupnog NP-BBI Programa usklađena je s istim razdobljem, te je predviđeno da će se NP-BBI Program provoditi do kraja 2022. godine, odnosno unutar razdoblja u kojem je formalno najdulje moguće koristiti sredstva iz ESI fondova iz razdoblja 2014.-2020. [7]. U kontekstu terminologije ESI fondova cjelokupni NP-BBI Program će se provoditi kao *veliki projekt* (engl. *major project*)².

² Sukladno odredbama CPR-a [7], velikim projektima smatraju se svi projekti sufinancirani iz strukturnih fondova u kojima prihvatljivi troškovi premašuju 50 milijuna eura.

2 Infrastrukturni i investicijski aspekti provedbe Programske cjeline B

U ovom se poglavlju opisuju infrastrukturno rješenje i investicijski model izgradnje i upravljanja svjetlovodnim vodovima (FTTP) javnih korisnika koji će biti implementirani Programskom cjelinom B.

2.1 Infrastrukturno rješenje u Programskoj cjelini B

FTTP vodovi javnih korisnika izvest će se svjetlovodnim kabelima postavljenim između čvora agregacijske mreže i javnih korisnika u pojedinom naselju.

U slučajevima naselja koja su definirana kao prioritizirana naselja provedbe Programske cjeline A NP-BBI Programa, čvorovi agregacijske mreže odgovarat će agregacijskim čvorovima definiranim unutar PC-A-a, tj. završnim čvorovima NGN agregacijske infrastrukture postavljenim od takvih naselja. Svaki PC-A agregacijski čvor bit će opremljen svjetlovodnim prospojnicima (engl. *Optical Distribution Frame – ODF*) koji omogućuju fleksibilan pristup i prospajanje pojedinačnih svjetlovodnih niti između agregacijskog dijela mreže i FTTP vodova javnih korisnika u okviru PC-B-a. Nadalje, u agregacijskim čvorovima nalazit će se i kolokacijski prostori opremljeni telekomunikacijskim stalcima, sustavom elektroenergetskog napajanja i klimatizacijskim sustavom, tj. opremom i sustavima koji su potrebni za smještaj mrežne opreme operatora koja opslužuje agregacijsku mrežu i javne korisnike (detaljniji opis izvedbe agregacijskih čvorova nalazi se u PC-A dokumentu [1]).

U slučajevima ostalih naselja koja nisu definirana kao prioritizirana ili opravdana naselja provedbe PC-A-a, agregacijski čvor će odgovarati odgovarajućem čvoru između pristupne i agregacijske mreže. Slično agregacijskim čvorovima izvedenim u okviru PC-A-a, takvi agregacijski čvorovi trebaju biti opremljeni svjetlovodnim prospojnicima, telekomunikacijskim stalcima, sustavom elektroenergetskog napajanja i klimatizacijskim sustavom. Ako u takvim naseljima ne postoji odgovarajući agregacijski čvor, on može biti izveden unutar PC-B-a.

Svjetlovodni kabeli izvedeni u okviru PC-B-a imat će kapacitet od najmanje četiri niti po svakom javnom korisniku. Četiri svjetlovodne niti bit će rezervirane za određenog javnog korisnika na trasi između agregacijskog čvora i lokacije javnog korisnika (topologija točka-točka, engl. *point-to-point*, PTP). U slučaju povećane potražnje i/ili specifičnih zahtjeva pojedinog javnog korisnika, PC-B-om se može postaviti i veći broj niti za pojedinog javnog korisnika (odluka o tome donijet će se tijekom faze projektiranja).

Svjetlovodni vodovi u okviru PC-B-a bit će većinom postavljeni unutar sustava kabelaške kanalizacije. Iznimno, svjetlovodni vodi mogu biti postavljeni i nadzemno, u manjim ruralnim naseljima, ukoliko je takvo nadzemno postavljanje dozvoljeno važećim prostornim planovima u jedinicama lokalne samouprave.

Kod podzemnog postavljanja svjetlovodnih vodova, postojeća kabelska kanalizacija koristit će se na svim trasama na kojima postoje raspoloživi slobodni kapaciteti kabelske kanalizacije. Na preostalom dijelu trasa, gdje nema postojeće kabelske kanalizacije ili ne postoji raspoloživi slobodni kapaciteti unutar postojeće kabelske kanalizacije, gradit će se nova kabelska kanalizacija. Kod izgradnje novih trasa kabelske kanalizacije u najvećoj će se mjeri slijediti trase, odnosno zemljišne koridore u javnom vlasništvu (primarno koridore javnih cesta unutar naselja). Time će se olakšati i ubrzati postupci ishođenja svih potrebnih suglasnosti i dozvola iz djelokruga prostornog uređenja i gradnje (budući da su dozvole za gradnju potrebne kod izgradnje novih trasa kabelske kanalizacije).

FTTP vodovi za javne korisnike izvedeni u okviru PC-B-a bit će postavljeni unutar pristupnih mreža. Takvi vodovi bit će isključivo namijenjeni za definirane skupine javnih korisnika u okviru PC-B-a (vidi poglavlje 3.1). FTTP vodove za javne korisnike nije dozvoljeno koristiti za povezivanje ili pružanje usluga za bilo koje druge korisnike u pristupnoj mreži (npr. privatne ili poslovne korisnike).

Ako su u pojedinom naselju već postavljeni FTTP vodovi do pojedinih javnih korisnika, ili će FTTP vodovi biti postavljeni u okviru NGA projekata u sklopu ONP programa, FTTP vodovi do takvih javnih korisnika ne moraju se postavljati kroz PC-B. Odluka o postavljanju FTTP vodova do takvih javnih korisnika bit će donesena u fazi projektiranja, ovisno o tehnološkom stanju postojećih FTTP vodova i uvjetima dostupnosti takvih vodova za javne korisnike, te, u slučaju da se FTTP vodovi planiraju postaviti u okviru ONP programa, vodeći računa o vremenskim rokovima u kojima će FTTP vodovi biti postavljeni.

Precizna specifikacija infrastrukturnog rješenja za svaki pojedinačni FTTP vod do javnog korisnika bit će napravljena tijekom faze projektiranja.

U nastavku se daje pregled mjerodavnih tehničkih odredaba iz podzakonskih propisa koje imaju utjecaj na provedbu Programske cjeline B.

2.1.1 Uredba o mjerilima razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme

Ovom se Uredbom [16] općenito propisuju načela i mjerila planiranja i izgradnje EKI-ja iz aspekta izrade i provedbe dokumenata prostornog uređenja. Za provedbu ovog Programa od najvećeg su značaja planiranje i izgradnja trasa kabelske kanalizacije. U tom se pogledu Uredbom predviđa i primjena načela integrirane gradnje, što podrazumijeva planiranje i izgradnju EKI-ja unutar koridora ili trasa komunalne infrastrukture.

Također povezano sa odredbama Zakona o smanjenju troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina [30], radi smanjenja ukupnih investicijskih troškova, nove trase EKI-ja gradit će se unutar koridora javnih prometnih i energetskih sustava, i to istovremeno prilikom rekonstrukcije postojećih ili izgradnje novih trasa ili dionica tih sustava, u kojim god to slučajevima bude praktično izvedivo.

2.1.2 Pravilnik o tehničkim uvjetima za kabelsku kanalizaciju

Ovim se Pravilnikom [17] definiraju tehnički uvjeti planiranja, izgradnje i održavanja kabelske kanalizacije, te ga je potrebno primijeniti u svim slučajevima u kojima će se za postavljanje FTTP vodova koristiti kabelska kanalizacija. Planirane minimalne kapacitete kabelske kanalizacije koji će se graditi u okviru Programa također je potrebno uskladiti s odredbama ovog Pravilnika.

2.1.3 Pravilnik o načinu i uvjetima pristupa i zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme

Ovim se Pravilnikom [18] propisuju modaliteti zajedničkog korištenja EKI-ja i druge povezane opreme, u dijelu koji se odnosi na kabelsku kanalizaciju, antenske stupove te zgrade i drugu povezanu opremu i građevine. Ovaj je Pravilnik od značaja za provedbu ovog Programa u dijelu koji se odnosi na pristup postojećoj infrastrukturi za postavljanje FTTP vodova, te u dijelu koji se odnosi na obveze pristupa slobodnim kapacitetima novoizgrađene kabelske kanalizacije svim ostalim operatorima.

2.1.4 Pravilnik o svjetlovodnim distribucijskim mrežama

Ovim su Pravilnikom [31] propisane tehničke odredbe za planiranje, izgradnju, uporabu i održavanje svjetlovodnih distribucijskih mreža, kao krajnjeg segmenta FTTH pristupnih mreža između krajnjih korisnika i distribucijskog čvora. Odredbe ovog Pravilnika ne odnose se na FTTP vodove koji će biti postavljeni u okviru PC-B-a, budući da se radi o dediceranim vezama prema određenim krajnjim korisnicima, koje nemaju karakteristike pristupnih mreža sa širim obuhvatom krajnjih korisnika³.

2.2 Investicijski model Programske cjeline B

Pasivnu mrežnu infrastrukturu, tj. FTTP vodove unutar Programske cjeline B, postaviti će Republika Hrvatska, te će ta infrastruktura ostati u trajnom javnom vlasništvu, u skladu sa Zakonom o upravljanju i raspolaganju imovinom u vlasništvu Republike Hrvatske [31]. Postavljeni svjetlovodni kapaciteti unutar PC-B-a koristit će se za pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga definiranim skupinama javnih korisnika (vidi poglavlje 3.1). Odabir operatora koji će pružati usluge elektroničkih komunikacija javnim korisnicima provest će pojedinačni javni korisnici i taj odabir nije predmet PC-B-a.

Odabrani investicijski model, i sva uz njega vezana provedbena pravila prema opisu u ovom poglavlju, identični su za obje programske cjeline NP-BBI Programa (PC-A i PC-B), s obzirom na zajedničku provedbu obje programske cjeline, odnosno cjelokupnog NP-BBI Programa.

³ Potvrđeno od strane HAKOM-a kroz postupak notifikacije Pravilnika u Europskoj komisiji [32]: *HAKOM je u odgovoru na zahtjev za informacije naveo da se nacrt mjere ne odnosi na iznajmljene svjetlovodne vodove koji se postavljaju na ad hoc osnovi za određene korisnike i koji ne omogućuju široki obuhvat dijela teritorija ili lokalne mreže.*

U nastavku poglavlja su navedena samo specifična provedbena pravila koja se odnose na PC-B, dok su preostala provedbena pravila vezana uz PC-A obuhvaćena dokumentom [1].

Odabir investicijskog modela za PC-B uvjetovan je:

- potrebom zadržavanja potpunog javnog nadzora nad provedbom PC-B-a i svjetlovodne infrastrukture koja će biti postavljena unutar PC-B-a, a obzirom na nezadovoljavajuće stanje tržišta širokopojasnih usluga u prigradskim i ruralnim područjima Hrvatske (iz aspekta tržišnog natjecanja i iz aspekta ponude usluga);
- nužnošću osiguranja infrastrukturnih preduvjeta za ponudu visokokvalitetnih ultrabrzih NGA usluga javnim korisnicima;
- visokim investicijskim troškovima i neisplativošću investicije u svjetlovodnu infrastrukturu u prigradskim i ruralnim područjima Hrvatske, zbog čega je razumno poduzeti javnu izgradnju takve infrastrukture koja će omogućiti isporuku naprednih usluga elektroničkih komunikacija za javne korisnike.

Provedbu PC-B-a će, u ime Republike Hrvatske, koordinirati i pratiti Nositelj NP-BBI Programa (NBB) – Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture (MMPI), dok će provedbom Programa upravljati javno trgovačko društvo „Odašiljači i veze d.o.o.“ (OiV). Time će OiV djelovati kao *produžena ruka* (lat. *manus longa*) MMPI-ja u provedbi Programa. Odabir OiV-a, kao *produžene ruke* MMPI-ja, uvjetovan je potrebom da se osiguraju dostatni upravljački i administrativni kapaciteti s odgovarajućim iskustvom potrebni za provedbu PC-B-a. Osoblje odgovarajućih stručnih kvalifikacija i iskustva za provedbu Programa ne postoji u sustavu državne uprave (uključujući i MMPI), no raspoloživo je u OiV-u, kao trgovačkom društvu u javnom vlasništvu čije su poslovne aktivnosti usmjerene na sektor elektroničkih komunikacija.

Tijekom provedbe PC-B-a, NBB će kontinuirano pratiti sve OiV-ove aktivnosti u okviru PC-B-a.

2.2.1 OiV-ova uloga u Programskoj cjelini B

OiV je trgovačko društvo u 100%-tnom vlasništvu i od strateškog interesa Republike Hrvatske čiji su predmet poslovanja djelatnosti unutar sektora elektroničkih komunikacija. U skladu sa Zakonom o trgovačkim društvima i Izjavom o osnivanju društva, upravljačka tijela društva OiV su Skupština, Nadzorni odbor i Uprava. Republika Hrvatska kao osnivač i jedini vlasnik društva ostvaruje svoja prava u skupštini društva preko Vlade Republike Hrvatske koju zastupa Ministar pomorstva, prometa i infrastrukture. Skupština imenuje i opoziva Nadzorni odbor društva. Temeljna ovlast Nadzornog odbora je stalni nadzor vođenja poslova OiV-a te imenovanje članova Uprave. Uprava je ovlaštena za vođenje poslova OiV-a te zastupanje i predstavljanje OiV-a. Uz ostalo, Uprava je dužna i ovlaštena poduzimati sve radnje i donositi sve odluke koje smatra potrebnim za uspješno vođenje poslova OiV-a, što između ostalog podrazumijeva i donošenje odluka radi ostvarivanja poslovne strategije, planova i programa rada i razvoja. Jedna od važnijih djelatnosti OiV-a odnosi se na prijenos i odašiljanje (engl. *broadcasting*) radijskih i televizijskih programa putem zemaljske mreže

odašiljača koja pokriva cijelo područje Hrvatske. Prelaskom s analognog na digitalno zemaljsko odašiljanje televizijskih programa putem DVB-T standarda, OiV je, nakon provedenog postupka javnog natječaja za izbor operatora, postao operator mreže (multipleksa) digitalne zemaljske televizije na nacionalnoj i nižim, regionalnim i lokalnim razinama.

OiV- u će, kao odgovornom za upravljanje provedbom PC-B-a u ime i za račun Republike Hrvatske, biti povjereni sljedeći zadaci:

- u pripreмноj fazi – OiV će pripremiti sve zahtijevane ulazne dokumente u skladu s odredbama CPR regulative o velikim projekta (*major project*) [8], kako bi Komisija odobrila provedbu cijelog NP-BBI Programa (uključujući i PC-B) kao velikog projekta;
- u fazi projektiranja – OiV će upravljati projektiranjem infrastrukture koja će biti izgrađena u okviru PC-B-a, oslanjajući se uglavnom na vanjske ponuditelje usluga projektiranja koji će biti odabrani putem javne nabave (usluge projektiranja će također uključivati pomoć OiV-u u postupcima pribavljanja svih potrebnih suglasnosti i dozvola vezanih uz Zakon o gradnji [34]);
- u fazi izgradnje – OiV će upravljati izgradnjom infrastrukture u okviru PC-B-a, a nabava radova, robe i vezanih usluga u izgradnji bit će provedena na tržištu kroz postupke javne nabave;
- u operativnoj fazi – OiV će upravljati održavanjem infrastrukture izgrađene u okviru PC-B-a, a nabava potrebnih usluga održavanja bit će provedena kroz postupke javne nabave. OiV će također upravljati najmom infrastrukture izgrađene u okviru PC-B-a.

Sve postupke javne nabave tijekom provedbe programa provodit će OiV, u skladu sa Zakonom o javnoj nabavi [24], te uz nadzor NBB-a.

Za potrebe provedbe cijelog NP-BBI Programa, uključujući i PC-B-a, unutar OiV-a bit će uspostavljena posebna organizacijska jedinica zadužena za operativno upravljanje provedbom NP-BBI Programa.

2.2.2 Upravljanje infrastrukturom izgrađenom kroz Programsku cjelinu B

Upravljanje infrastrukturom izgrađenom Programskom cjelinom B provodit će se isključivo na neprofitnoj osnovi, s ciljem da prihodi od najma infrastrukture pokriju sve operativne troškove upravljanja i održavanja infrastrukture. U slučaju pojave viška prihoda od najma, isti će višak biti usmjeren u proširenje ili izgradnju novih infrastrukturnih kapaciteta/trasa prema javnim korisnicima.

Uvjeti iznajmljivanja FTTP vodova do javnih korisnika te povezane infrastrukture koja će se izgraditi u okviru PC-B-a opisani su u poglavljima 3.4.1 i 3.4.2.

U ime Republike Hrvatske (i NBB-a) OiV će prikupljati sve naknade za najam infrastrukture izgrađene PC-B-om. Naknade će se prikupljati na poseban račun koji će se koristiti isključivo za potrebe NP-BBI Programa (naknade za najam agregacijske infrastrukture u okviru PC-A-a će se također prikupljati na ovaj račun [1]). NBB će biti ovlašten raspolagati prikupljenim iznosima od naknada za najam infrastrukture izgrađene u okviru PC-B-a na ovom računu isključivo za:

- a) nadoknadu svih izdataka OiV-a tijekom operativne faze PC-B-a (na temelju odvojenog računovodstva koje će OiV voditi za sve aktivnosti vezane uz provedbu PC-B-a);
- b) nadoknadu svih troškova vanjskih isporučitelja usluga tijekom operativne faze PC-B-a (vanjski isporučitelji će biti odabrani kroz postupke javne nabave);
- c) nadoknadu svih financijskih izdataka (otplate zajmova, kamate, itd.) koje će OiV imati tijekom provedbe PC-B-a (također na temelju odvojenog računovodstva koje će OiV voditi za sve aktivnosti vezane uz provedbu PC-B-a) - predviđeno je da će financijski izdaci nastati:
 - tijekom faza projektiranja i izgradnje PC-B-a, kao posljedica privremene neravnoteže između nadoknada potpora iz ESI fondova/državnog proračuna, i stvarnih izdataka OiV-a i vanjskih pružatelja usluga za isporučene radove, usluge i robu tijekom faza projektiranja i izgradnje;
 - na početku operativne faze PC-B-a, kao posljedica početne neravnoteže između prihoda od najma infrastrukture, te stvarnih izdataka OiV-a u operativnoj fazi, kao i izdataka koje treba nadoknaditi vanjskim isporučiteljima usluga;
- d) proširenje i/ili nadogradnju infrastrukture PC-B-a, ako prihodi od naknada za najam infrastrukture izgrađene u okviru PC-B-a budu veći od izdataka za upravljanje i održavanje infrastrukture (infrastruktura može biti proširena i/ili nadograđena samo s ciljem postavljanja FTTP vodova do dodatnih javnih korisnika ili nadogradnje kapaciteta postojećih FTTP vodova do javnih korisnika).

Ostali izdaci OiV-a i vanjskih isporučitelja usluga tijekom pripreme PC-B-a te u fazama projektiranja i izgradnje infrastrukture, bit će nadoknađeni potporama iz ESI fondova te kroz nacionalno sufinanciranje, sukladno operativnim procedurama koje ESI fondovi definiraju za velike projekte.

Kako bi svi izdaci koji će nastati tijekom provedbe PC-B-a bili primjereno zabilježeni i odvojeni od svih drugih OiV-ovih aktivnosti (uključujući aktivnosti unutar PC-A-a), OiV će primijeniti odvojeno računovodstvo za sve aktivnosti vezane uz provedbu PC-B-a. U ove se aktivnosti također ubraja isporuka radova, usluga i robe od strane vanjskih isporučitelja odabranih u postupcima javne nabave tijekom svih faza. NBB će pratiti OiV-ovu obvezu provedbe odvojenog računovodstva tijekom provedbe cijelog NP-BBI Programa, uključujući i PC-B. NBB će također biti ovlašten odlučiti koji su izdaci opravdani, tj. koji će izdaci biti

nadoknađeni iz prihoda prikupljenih od naknada operatora za najam infrastrukture PC-B-a, a što se odnosi na izdatke prethodno opisane pod točkama a), b), c) i d). Odluke o nadoknadi svih drugih izdataka koji će nastati tijekom pripreme Programa kao velikog projekta, te tijekom faza projektiranja i izgradnje PC-B-a, a koji će biti nadoknađeni potporama iz ESI fondova i kroz nacionalno sufinanciranje, donijet će upravljačka tijela u okviru OPKK-a, sukladno procedurama ESI fondova za velike projekte.

3 Strukturna pravila Programske cjeline B

Ovim se poglavljem detaljno definiraju strukturna pravila Programske cjeline B. Strukturna pravila Programske cjeline A definirana su u odvojenom dokumentu za Programsku cjelinu A [1].

Provedba Programske cjeline B mora dosljedno slijediti sljedeća strukturna pravila:

- definiranje ciljanih javnih korisnika u okviru Programske cjeline B - poglavlje 3.1;
- provođenje postupaka javne nabave - poglavlje 3.2;
- korištenje postojeće infrastrukture - poglavlje 3.3;
- definiranje pristupa infrastrukturi izgrađenoj Programskom cjelinom B, uključujući naknade i uvjete pružanja pristupa – poglavlje 3.4.

Strukturna pravila Programske cjeline B obuhvaćaju i obveze provedbe Programa prema javnom investicijskom modelu, prema opisu u poglavlju 2.2. (uključujući i ulogu OiV-a u provedbi Programa, kao i koordinaciju i praćenje Programa koje će provesti NBB).

3.1 Ciljani javni korisnici Programske cjeline B

Ciljani javni korisnici u sklopu Programske cjeline B su sva tijela javne uprave koja pružaju javne usluge te su u nadležnosti tijela javne uprave. Ciljani javni korisnici ne provode gospodarske djelatnosti. U slučaju da neki od pojedinačnih ciljanih javnih korisnika provodi gospodarske djelatnosti, navedeni javni korisnik mora biti isključen iz obuhvata PC-B-a (to može biti slučaj kod nekih zdravstvenih ustanova). Provjera prisutnosti gospodarskih djelatnosti kod pojedinačnih javnih korisnika, do koji se planira postavljanje FTTP vodova u okviru PC-B-a, bit će provedena u fazi pripreme cjelokupnog NP-BBI Programa kao velikog projekta.

Tablica 3-1 prikazuje popis ciljanih javnih korisnika u sklopu PC-B-a, strukturiran po skupinama javnih korisnika u skladu s nadležnošću tijela javne vlasti.

Tablica 3-1 - Popis ciljanih javnih korisnika u okviru Programske cjeline B

Skupina korisnika	Tijela državne uprave
Javna uprava (Ministarstvo uprave [35],[36])	Ministarstva
	Državni uredi
	Državne upravne organizacije
	Uredi državne uprave u županijama
	Matični uredi
	Županijska (regionalna) tijela javne vlasti (županije)
	Tijela javne vlasti na lokalnoj razini (gradovi i općine)

Skupina korisnika	Tijela državne uprave
Obrazovne i znanstvene ustanove (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta [37])	Osnovne škole
	Srednje škole
	Visoka učilišta
	Znanstvene ustanove
	Tehnologijski i razvojno-istraživački centri
Zdravstvene ustanove (Ministarstvo zdravstva [38])	Klinički bolnički centri
	Kliničke bolnice
	Klinike
	Opće bolnice
	Specijalne bolnice
	Lječilišta
	Domovi zdravlja
	Zavodi
Financijske ustanove (Ministarstvo financija [39],[40])	Porezna uprava
	Carinska uprava
Pomorski promet (Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture [41],[42])	Lučke uprave
	Lučke kapetanije
Sudovi (Ministarstvo pravosuđa [43])	Vrhovni sud
	Županijski sudovi
	Općinski sudovi
	Trgovački sudovi
	Upravni sudovi
	Prekršajni sudovi
	Županijska državna odvjetništva
	Općinska državna odvjetništva
Mirovinski sustav i sustav zapošljavanja (Ministarstvo rada i mirovinskog sustava [44],[45])	Podružnice Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO)
	Podružnice Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ)
Policija (Ministarstvo unutarnjih poslova)	Policijske postaje
	Vatrogasne postaje
Državna uprava za zaštitu i spašavanje	Regionalni centri
Socijalna skrb (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku [46])	Centri za socijalnu skrb
Državna geodetska uprava [47]	Središnji ured za katastar
	Područni uredi za katastar

3.2 Provođenje postupaka nabave

S obzirom na primjenu javnog investicijskog modela u PC-B-u, postupci javne nabave provest će se prilikom angažiranja vanjskih isporučitelja usluga, radova ili robe u aktivnostima provedbe PC-B-a. Te aktivnosti obuhvaćat će usluge u fazi projektiranja (izrada projektne dokumentacije te pomoć pri ishođenju potrebnih dozvola i suglasnosti), tijekom izgradnje mreže (isporuka potrebne opreme i pribora, te građevinski, kabelmonsterski i ostali radovi i usluge) te usluge vezane uz održavanje infrastrukture izgrađene u okviru PC-B-a.

U svim postupcima nabave vanjskih usluga, radova ili robe, PC-B treba biti usklađen sa svim važećim propisima javne nabave iz djelokruga ZJN-a [24], odnosno pravila o provedbi postupaka nabave za projekte sufinancirane ESI fondovima. Ovisno o potrebama određenog postupka javne nabave, NBB i OiV će zajednički odrediti kriterije odabira najpovoljnijih ponuda, pritom uvijek primjenjujući kriterij odabira ekonomski najpovoljnije ponude. Sve mjerodavne informacije tijekom provedbe postupaka javne nabave, uključujući i obavijesti o pokretanju postupaka javne nabave, bit će objavljene, uz Elektronički oglasnik javne nabave (EOJN) [26], i na mrežnim stranicama OiV-a i mrežnim stranicama NBB-a, kako bi se osigurala najveća moguća razina transparentnosti provedbe Programa. Sve javne nabave čija procijenjena vrijednost prelazi odgovarajuće europske pragove, bit će objavljene i na razini EU-a, u Dodatku Službenog lista EU-a [27].

Sve postupke javne nabave tijekom provedbe Programa u ime i uz suglasnost NBB-a provodit će OiV.

3.3 Korištenje postojeće infrastrukture

S ciljem smanjenja troškova provedbe Programske cjeline B, u fazi projektiranja Programa detaljno će se analizirati mogućnosti korištenja postojeće elektroničke komunikacijske infrastrukture (EKI) u dijelovima koji mogu poslužiti potrebama provedbe PC-B-a. To se najviše odnosi na infrastrukturu postojeće kableske kanalizacije u naseljima za postavljanje FTTP vodova do javnih korisnika.

3.3.1 Primjena načela integrirane gradnje infrastrukture

U predviđenom razdoblju provedbe PC-B-a i cijelog NP-BBI Programa na razini cijele Hrvatske planiraju se značajne investicije u osnovnu prometnu infrastrukturu cesta i željeznica, kao i komunalnu infrastrukturu vodovodnih i kanalizacijskih mreža. Budući da će ove investicije biti dijelom sufinancirane sredstvima ESI fondova u sklopu drugih investicijskih prioriteta OPKK-a, prilikom pripreme PC-B-a maksimalno će se voditi računa o mogućnostima prostorne i vremenske koordinacije provedbe PC-B-a s ostalim projektima izgradnje osnovne prometne i komunalne infrastrukture, tj. o mogućnosti primjene načela integrirane gradnje infrastrukture (vidi poglavlje 2.1.1). Na taj će način biti moguće optimizirati investicijske troškove postavljanja FTTP vodova, i to u dijelu koji se odnosi na građevinske radove (iskop i sanacija trasa za kablesku kanalizaciju), budući da bi se taj dio

troškova u sklopu PC-B-a mogao dijeliti s koordiniranim projektima izgradnje prometne i komunalne infrastrukture. U tom pogledu, osim samog OiV-a, u svim aktivnostima vezanim uz koordinaciju projekata bit će uključeni i NBB te upravljačka tijela OPKK-a.

3.4 Pristup infrastrukturi Programske cjeline B

U ovom poglavlju opisana su pravila pružanja pristupa infrastrukturi izgrađenoj u sklopu PC-B-a. Pravila pristupa opisana u ovom poglavlju predstavljaju dio strukturnih pravila PC-B-a te ih se potrebno u potpunosti pridržavati tijekom provedbe PC-B-a. U ime NBB-a, OiV će operativno upravljati isporukom usluga pristupa PC-B infrastrukturi, što uključuje i sklapanje ugovora o najmu dijelova PC-B infrastrukture s operatorima.

3.4.1 Najam neosvijetljenih niti u FTTP vodovima

FTTP vodovi postavljeni u okviru PC-B-a povezivat će ciljane javne korisnike u naseljima. FTTP vodovi protežu se od čvora agregacijske mreže do pojedinog javnog korisnika (vidi poglavlje 2.1 za definiciju čvorova agregacijske mreže).

U ime NBB-a, OiV će iznajmljivati neosvijetljene niti unutar FTTP vodova onim operatorima koji će pružati elektroničke komunikacijske usluge pojedinačnim javnim korisnicima. Iznajmljivanje neosvijetljenih niti unutar FTTP vodova bit će povezano sa sklapanjem ugovora o pružanju elektroničkih komunikacijskih usluga između pojedinačnog javnog korisnika i operatora. Razdoblje najma za neosvijetljene niti unutar FTTP vodova odgovarat će razdoblju u kojem će operator pružati elektroničke komunikacijske usluge pojedinačnom javnom korisniku. Odabir operatora elektroničkih komunikacijskih usluga za javne korisnike nije predmet PC-B-a (odabir operatora provest će pojedinačni javni korisnik ili nadležna tijela javne uprave za pojedinačnog javnog korisnika ili skupinu javnih korisnika).

Uzevši u obzir neprofitni karakter PC-B-a, naknada za najam neosvijetljenih niti unutar PC-B-a će biti postavljena na razinu koja će omogućiti pokrivanje troškova upravljanja i održavanja FTTP vodova postavljenih u okviru PC-B-a. Naknade i uvjete najma neosvijetljenih niti unutar FTTP vodova odredit će NBB, pri čemu će se prethodno savjetovati s HAKOM-om. Nakon početnog određivanja naknada i uvjeta za najam neosvijetljenih niti unutar FTTP vodova, isti će biti provjereni, i prema potrebi prilagođeni, barem jednom godišnje, također uz prethodno savjetovanje s HAKOM-om.

OiV će objaviti standardnu ponudu za uslugu najma neosvijetljenih niti unutar FTTP vodova. U standardnoj ponudi bit će definirani svi uvjeti za ovu uslugu, kao i iznos naknada za najam neosvijetljenih niti. Standardna ponuda će biti promijenjena i/ili nadopunjena prilikom svake promjene uvjeta i/ili naknada najma neosvijetljenih niti. Standardna ponuda će biti javno dostupna na mrežnim stranicama NBB-a i OiV-a.

3.4.2 Pristup slobodnom prostoru u kabelskoj kanalizaciji

Osim pristupa neosvijetljenim nitima unutar FTTP vodova, pristup infrastrukturi izgrađenoj unutar PC-B-a također uključuje i pristup slobodnom prostoru u kabelskoj kanalizaciji izgrađenoj u sklopu PC-B-a.

Pristup kabelskoj kanalizaciji bit će dostupan za sve operatore, uključujući i one koji će unajmljivati neosvijetljene niti unutar FTTP vodova. Tehnička pravila i uvjeti za uslugu pristupa kabelskoj kanalizaciji definirat će se temeljem Pravilnika o načinu i uvjetima pristupa i zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme [18] (vidi i poglavlje 2.1.3).

Naknade i uvjete za pristup kabelskoj kanalizaciji odrediti će NBB, pri čemu će se prethodno savjetovati s HAKOM-om. Nakon početnog određivanja naknada i uvjeta za pristup kabelskoj kanalizaciji, isti će biti provjereni, i prema potrebi prilagođeni, barem jednom godišnje, također uz prethodno savjetovanje s HAKOM-om.

OiV će objaviti standardnu ponudu za uslugu pristupa kabelskoj kanalizaciji. U standardnoj ponudi bit će definirani svi uvjeti za ovu uslugu, kao i iznos naknada za najam neosvijetljenih niti. Standardna ponuda će biti promijenjena i/ili nadopunjena prilikom svake promjene uvjeta i/ili naknada pristupa kabelskoj kanalizaciji. Standardna ponuda će biti javno dostupna na mrežnim stranicama NBB-a i OiV-a.

4 Plan provedbe Programske cjeline B

Cjelokupni NP-BBI Program, što uključuje Programsku cjelinu A i Programsku cjelinu B, provodit će se kao jedna cjelina u istom vremenskom razdoblju. Ovim su poglavljem opisani operativni aspekti pripreme i provedbe PC-B-a u okviru NP-BBI Programa, što uključuje:

- prioritizaciju područja za provedbu PC-B-a;
- okvirni vremenski plan pripreme i provedbe PC-B-a;
- preliminarne financijske podatke o cjelokupnom NP-BBI Programu.

4.1 Prioritizacija područja za provedbu Programske cjeline B

S obzirom na bespovratna sredstva za provedbu cjelokupnog NP-BBI Programa, uključujući i Programsku cjelinu B, koja su alocirana unutar EFRR-a, te uzevši u obzir opravdanost intervencije u naseljima u okviru Programske cjeline A (vidi dokument [1]), prioritet pri provedbi PC-B-a imat će povezivanje javnih korisnika u svim prioritiziranim naseljima PC-A-a. Naselja s najvećim prioritetom provedbe PC-A-a su sva opravdana naselja u PC-A-u s više od 1.000 stanovnika, kao i sva opravdana manja središnja naselja PC-A-a u JLS-ovima u kojima se nalaze javni korisnici. Ovakvim pristupom prioritizaciji osiguravaju se preduvjeti za ostvarenje maksimuma socio-ekonomskih učinaka provedbe cjelokupnog NP-BBI Programa, budući da se ograničena investicijska sredstva raspoređuju na najveća naselja u svim dijelovima Hrvatske, čime se osiguravaju FTTP vodovi za najveći mogući broj ciljanih javnih korisnika unutar PC-B-a.

Kod manjih JLS-ova, naselja s najvećim prioritetom provedbe NP-BBI Programa ne moraju nužno odgovarati i središnjim naseljima JLS-ova u administrativnom smislu, kako je definirano statutima gradova i općina. Središnja naselja u takvim JLS-ovima određena su na osnovi lokacija i broja javnih korisnika (javni korisnici ili najveći broj javnih korisnika često nisu koncentrirani u središnjem administrativnom naselju kod takvih JLS-ova).

Temeljem detaljnije analize potreba svih ciljanih javnih korisnika, koja će se provesti u okviru faze projektiranja PC-B-a, obuhvat PC-B-a može biti proširen i na ciljane javne korisnike u dodatnim naseljima koja nisu određena kao prioritizirana ili opravdana naselja provedbe PC-A-a.

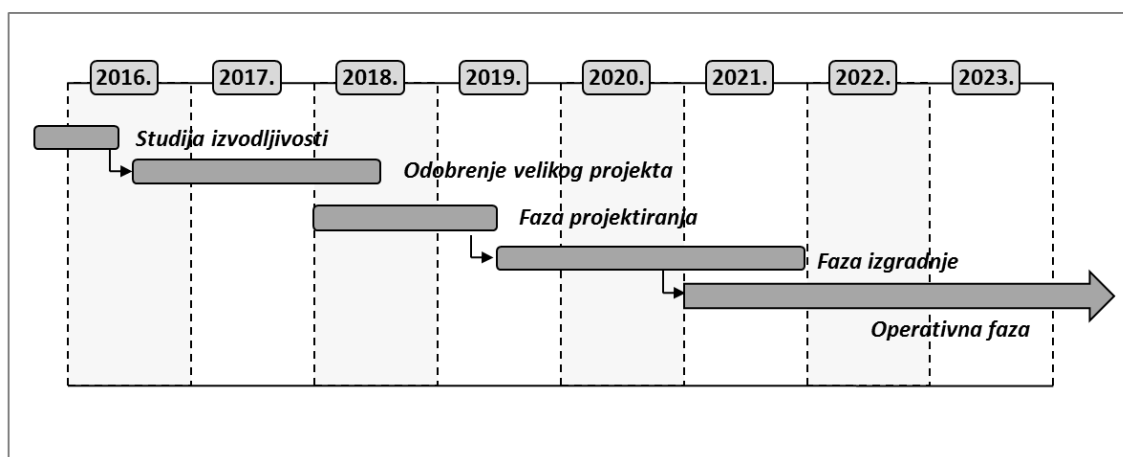
4.2 Okvirni vremenski plan

Okvirni vremenski plan pripreme i provedbe cjelokupnog NP-BBI Programa u razdoblju do 2022. godine prikazuje Slika 4-1. Navedeni vremenski plan primjenjiv je i na Programsku cjelinu B.

Predviđen je sljedeći vremenski tijek pripreme i provedbe glavnih dijelova NP-BBI Programa (prethodni koraci u pripremi NP-BBI Programa koji su napravljeni prije 2017., što

uključuje pribavljanje odobrenja državnih potpora i izradu studije izvodljivosti za potrebe prijave velikog projekta, nisu ovdje navedeni):

- pribavljanje odobrenja NP-BBI Programa kao velikog projekta planirano je do sredine 2018. (postupak pripreme velikog projekta započet je tijekom četvrtog tromjesečja 2015., uključujući pripremu studije izvodljivosti s analizom troškova i koristi);
- pokretanje faze projektiranja planirano je početkom 2018., s ciljem pripreme svih projektnih specifikacija i pribavljanja potrebnih dozvola i suglasnosti za gradnju najkasnije do sredine 2019.;
- pokretanje faze izgradnje planirano je u drugoj polovici 2019., pri čemu se očekuje da će prvi dijelovi infrastrukture koja će biti izgrađena NP-BBI Programom postati operativni do kraja 2020., dok je završetak cjelokupne faze izgradnje infrastrukture planiran do kraja 2021.;
- predviđeno je da cijela infrastruktura izgrađena NP-BBI Programom postane operativna početkom 2022.

Slika 4-1 - Okvirni vremenski plan provedbe NP-BBI Programa

4.3 Financijski aspekti NP-BBI Programa

U ovom se poglavlju daje sažetak financijskih aspekata provedbe cjelokupnog NP-BBI programa, uključujući procjenu potrebnih investicijskih sredstava za provedbu NP-BBI Programa. Detaljna financijska analiza provedbe Programa je provedena tijekom pripreme velikog projekta (engl. *major project*) unutar studije izvodljivosti s analizom troškova i koristi (engl. *Cost Benefit Analysis - CBA*), sve u svrhu odobrenja sufinanciranja NP-BBI Programa iz ESI fondova.

NP-BBI Program će se financirati javnim sredstvima osiguranima u sklopu Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), unutar *Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“* (OPKK) u financijskom razdoblju od 2014. do 2020. godine. Nacionalno sufinanciranje za NP-BBI Program (nacionalni udio ili engl. *national counterpart*) osigurat će Republika

Hrvatska. Predviđa se da će 85% prihvatljivih troškova Programa biti sufinancirano iz EFRR-a, dok će preostalih 15% biti pokriveno nacionalnim sufinanciranjem. Prihvatljivi troškovi za provedbu NP-BBI Programa obuhvatit će troškove:

- pripremnih radnji (izrade studije izvodljivosti s analizom troškova i koristi, uključujući i troškove odobrenja velikog projekta);
- pripreme svih projektnih specifikacija u sklopu faze projektiranja (uključujući i troškove vezane uz pribavljanje dozvola i suglasnosti za gradnju);
- građevinskih radova u fazi izgradnje;
- nabavke sve potrebne opreme za izgradnju infrastrukture Programa (npr. kabelsku kanalizaciju i svjetlovodne niti), uključujući i povezane usluge postavljanja opreme (instalacije);
- usluga nadzora izgradnje;
- izrade baze podataka o infrastrukturi koja će biti izgrađena Programom;
- usluga upravljanja projektom (NP-BBI Programom);
- usluga vidljivosti, u skladu sa zahtjevima ESI fondova i nacionalnih pravila.

Tablica 4-1 daje pregled preliminarnih financijskih pokazatelja NP-BBI Programa, a na temelju financijske analize provedene u sklopu izrade studije izvodljivosti⁴. Procijenjeni investicijski troškovi za provedbu NP-BBI Programa iznose 775,0 milijuna kuna. Stopa financijskog povrata ulaganja (engl. *Financial Rate of Return on Investment* - FRR(C)) iznosi -11,2%. Negativna vrijednost stope FRR(C) potvrđuje da je NP-BBI Program dozvoljeno sufinancirati sredstvima ESI fondova. Vrijednost stope financijskog povrata kapitala (odgovara nacionalnim sredstvima) (engl. *Financial Rate of Return on Capital* - FRR(K)), koja je niža od primijenjene financijske diskontne stope (engl. *Financial Discount Rate* - FDR) od 6,5%, dodatno potvrđuje da NP-BBI Program ne može osigurati adekvatan financijski povrat nacionalnih sredstava sufinanciranja.

Procjenjuje se da udio PC-B-a neće biti viši od 10% cjelokupnih investicijskih troškova NP-BBI Programa (preostali dio cjelokupnih investicijskih troškova Programa će odgovarati investicijskim troškovima PC-A-a).

⁴ Verifikacija preliminarnih rezultata financijske analize bit će provedena u sklopu odobrenja NP-BBI Programa kao velikog projekta (do sredine 2018.). S tim u vezi, konačni i verificirani financijski pokazatelji NP-BBI Programa nisu bili dostupni u trenutku zaključenja ovog dokumenta (rujan 2017.), te financijske pokazatelje navedene u nastavku ovog poglavlja treba promatrati isključivo kao preliminarne financijske pokazatelje NP-BBI Programa.

Nacionalni program razvoja širokopojasne agregacijske infrastrukture u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja, kao preduvjet razvoja pristupnih mreža novih generacija (NGA) - NGA mreže javnih korisnika

Tablica 4-1 – Preliminarni financijski pokazatelji NP-BBI Programa

Procijenjeni investicijski troškovi	mil. HRK	775,0
Financijska neto sadašnja vrijednost ulaganja – FNPV(C)	mil. HRK (FDR 6,5%)	-519,9
Stopa financijskog povrata ulaganja – FRR(C)		-11,2%
Financijska neto sadašnja vrijednost kapitala – FNPV(K)	mil. HRK (FDR 6,5%)	-34,5
Stopa financijskog povrata kapitala – FRR(K)		2,6%

Skraćenice

CBA	Analiza troškova i koristi (engl. <i>Cost Benefit Analysis</i>)
CPR	Zajednička uredba za fondove EU-a, engl. <i>Common Provisions Regulation</i>
DAE	Digitalna agenda za Europu, engl. <i>Digital agenda for Europe</i>
DVB-T	Digitalni video prijenos – zemaljski engl. <i>Digital Video Broadcasting - Terrestrial</i>
ERFR	Europski fond za regionalni razvoj, strukturni fond Europske unije, isto što i ERDF
EKI	Elektronička komunikacijska infrastruktura i druga povezana oprema
EOJN	Elektronički oglasnik javne nabave
ERDF	Europski fond za regionalni razvoj, strukturni fond Europske unije, isto što i ERFR, engl. <i>European Regional Development Fund</i>
ESI	Europski strukturni i investicijski fondovi engl. <i>European Structural and Investment Funds</i>
FDR	Financijska diskontna stopa, engl. <i>Financial Discount Rate</i>
FNPV(C)	Financijska neto sadašnja vrijednost ulaganja, engl. <i>Financial Net Present Value on Investment</i>
FNPV(K)	Financijska neto sadašnja vrijednost kapitala, engl. <i>Financial Net Present Value on Capital</i>
FRR(C)	Stopa financijskog povrata ulaganja, engl. <i>Financial Rate of Return on Investment</i>
FRR(K)	Stopa financijskog povrata kapitala, engl. <i>Financial Rate of Return on Capital</i>
FTTH	Pristup svjetlovodnim nitima do krajnjih korisnika, engl. <i>Fiber To The Home</i>
FTTP	Pristup svjetlovodnim nitima do korisničke jedinice (javnog korisnika) engl. <i>Fiber To The Premises</i>
GISR	Geoinformacijski sustav ribarstva
HAKOM	Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije, <i>vidi i NRA</i>
JLS	Jedinica lokalne samouprave (grad ili općina)
MMPI	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
NBB	Nositelj provedbe NP-BBI programa, tijelo zaduženo za koordinaciju i praćenje provedbe NP-BBI programa
NGA	Pristupne mreže sljedeće (nove) generacije, engl. <i>Next Generation Access networks</i>
NGN	Mreže sljedeće generacije, engl. <i>Next Generation Network</i>
NOP	Nositelj Okvirnog nacionalnog programa (vidi ONP), kao tijelo koje upravlja provedbom ONP-a
NPV	Neto sadašnja vrijednost, engl. <i>Net Present Value</i>
OiV	„Odašiljači i veze d.o.o.“
OJ	Službeni list Europske unije, isto što i SL, engl. <i>Official Journal</i>
ONP	Okvirni nacionalni program, kao program državnih potpora za pristupne mreže
OP	Operativni program (osnovni programski dokument strukturnih i kohezijskog fonda)
OPKK	Operativni program „Konkurentnost i kohezija“

Nacionalni program razvoja širokopojasne agregacijske infrastrukture u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja, kao preduvjet razvoja pristupnih mreža novih generacija (NGA) - NGA mreže javnih korisnika

PA	Partnerski sporazum, isto što i PS, engl. <i>Partnership Agreement</i>
PS	Partnerski sporazum, isto što i PC, krovni sporazum o korištenju sredstava fondova EU-a između Europske komisije i svake države članice
SDPŠM	Smjernice za primjenu pravila državnih potpora koje se odnose na brzi razvoj širokopojasnih mreža, engl. <i>Guidelines for the application of State aid rules in relation to the rapid deployment of broadband networks</i>
SL	Službeni list Europske unije, isto što i OJ
SME	Male i srednje tvrtke, engl. <i>Small and Medium Enterprise</i>
TFEU	Ugovor o funkcioniranju Europske unije, isto što i UFEU engl. <i>Treaty on the Functioning of the European Union</i>
UFEU	Ugovor o funkcioniranju Europske unije, isto što i TFEU
ZDP	Zakon o državnim potporama
ZEK	Zakon o elektroničkim komunikacijama
ZJN	Zakon o javnoj nabavi

Reference

- [1] Nacionalni program razvoja širokopojasne agregacijske infrastrukture u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja, kao preduvjet razvoja pristupnih mreža sljedeće generacije (NGA) - Programska cjelina A, <http://www.mppi.hr/default.aspx?id=3625>
- [2] SA.46987 (2016/PN) – NGA network between public authorities – Croatia, Programska cjelina B, Europska komisija, Glavna uprava za tržišno natjecanje, 18.07.2017. <http://www.mppi.hr/default.aspx?id=3625>
- [3] *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social committee and the Committee of the regions - a Digital agenda for Europe*, Europska komisija, COM(2010) 245 final/2, 2010, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1398407519747&uri=CELEX:52010DC0245>
- [4] *Communication from the Commission Europe 2020 - a Strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, Europska komisija, COM(2010) 2020 final, 2010, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1398407744720&uri=CELEX:52010DC2020>
- [5] *Okvirni nacionalni program za razvoj infrastrukture širokopojasnog pristupa u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja*, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, <http://www.MMPI.hr/default.aspx?id=10457>
- [6] *Communication – Connectivity for a Competitive Digital Single Market - Towards a European Gigabit Society*, European Commission, COM(2016)587, <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/communication-connectivity-competitive-digital-single-market-towards-european-gigabit-society>
- [7] *Strategija razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2020. godine*, Vlada Republike Hrvatske, NN 68/2016, <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/dodatni/441085.pdf>
- [8] *Regulation (EU) No 1303/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund and the European Maritime and Fisheries Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1083/2006*, Europska komisija, OJ L 347/2013, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1399986961754&uri=CELEX:32013R1303>
- [9] *Regulation (EU) No 1301/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on the European Regional Development Fund and on specific provisions concerning the Investment for growth and jobs goal and repealing Regulation (EC) No*

- 1080/2006, Europska komisija, OJ L 347/2013, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1399986848353&uri=CELEX:32013R1301>
- [10] *Sporazum o partnerstvu između Republike Hrvatske i Europske komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta u razdoblju 2014.-2020.*, <http://www.strukturnifondovi.hr/strukturni-fondovi-2014-2020>
- [11] *Operativni program "Konkurentnost i kohezija"*, <http://www.strukturnifondovi.hr/strukturni-fondovi-2014-2020>
- [12] *Zakon o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u republici hrvatskoj u financijskom razdoblju 2014. – 2020.*, NN 92/2014, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_07_92_1838.html
- [13] *Uredba o tijelima u sustavima upravljanja i kontrole korištenja Europskog socijalnog fonda, Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda, u vezi s ciljem »Ulaganje za rast i radna mjesta«,* NN 107/2014, NN 23/2015, NN 129/2015, NN 15/2017, 18/2017
- [14] *Zajednička nacionalna pravila za Europske strukturne i investicijske fondove u Republici Hrvatskoj u financijskom razdoblju 2014.-2020.*, <http://www.strukturnifondovi.hr/vazni-dokumenti>
- [15] *Zakon o elektroničkim komunikacijama,* NN 73/2008, 90/2011, 133/2012, 80/2013, 71/2014, NN 72/2017, <http://www.mppi.hr/UserDocsImages/ZEK2008-2017-procisceni.pdf>
- [16] *Uredba o mjerilima razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme,* Vlada Republike Hrvatske, NN 131/2012, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_11_131_2798.html
- [17] *Pravilnik o tehničkim uvjetima za kabelsku kanalizaciju,* NN 114/2010, 29/2013, http://www.hakom.hr/UserDocsImages/2013/propisi_pravilnici_zakoni/Neslu%C5%BEbeni%20pro%C4%8Di%C5%A1%C4%87eni%20tekst_Pravilnik%20o%20tehni%C4%8Dkim%20uvjetima%20za%20kabelsku%20kanalizaciju.pdf
- [18] *Pravilnik o načinu i uvjetima pristupa i zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme,* NN 36/2016, https://www.hakom.hr/UserDocsImages/2016/propisi/Pravilnik%20o%20na%C4%8Din u%20i%20uvjetima%20pristupa%20i%20zajedni%C4%8Dkog%20kori%C5%A1tenja%20elektroni%C4%8Dke%20komunikacijske%20infrastrukture%20i%20druge%20povezane%20opreme%20NN%2036_16.pdf
- [19] *Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union,* http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2010.083.01.0001.01.ENG
- [20] *Commission Regulation (EU) No 651/2014 of 17 June 2014 declaring certain categories of aid compatible with the internal market in application of Articles 107 and 108 of the*

- Treaty*, OJ L 187/2014, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651&qid=1404295693570>
- [21] *EU Guidelines for the application of State aid rules in relation to rapid deployment of broadband networks*, Europska komisija, OJ 2013/C 25/01, [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1404897651820&uri=CELEX:52013XC0126\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1404897651820&uri=CELEX:52013XC0126(01))
- [22] *Commission decisions on State aid to broadband*, Europska komisija, http://ec.europa.eu/competition/sectors/telecommunications/broadband_decisions.pdf
- [23] *Zakon o državnim potporama*, NN 47/2014, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_04_47_873.html
- [24] *Odluka o donošenju smjernica politike državnih potpora za razdoblje 2017. – 2019.*, Vlada Republike Hrvatske, NN 27/2017, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2017_03_27_595.html
- [25] *Zakon o javnoj nabavi*, NN 120/2016, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2016_12_120_2607.html
- [26] *Elektronički oglasnik javne nabave Republike Hrvatske*, Narodne novine, <https://eojn.nn.hr/Oglasnik/>
- [27] *Dodatak Službenom listu Europske unije – Tenders electronic daily – TED*, <http://ted.europa.eu/TED/main/HomePage.do>
- [28] *Odluka o pokretanju projekta e-Građani*, Vlada Republike Hrvatske, NN 52/2013, NN 31/2014, NN 44/2016, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_05_52_1058.html
- [29] *e-Škole*, Hrvatska akademska i istraživačka mreža - CARNet, <http://www.carnet.hr/e-skole>
- [30] *Zakon o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina*, NN 121/2016, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2016_12_121_2623.html
- [31] *Pravilnik o svjetlovodnim distribucijskim mrežama*, HAKOM, OG 57/2014, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_05_57_1087.html
- [32] *Odluka Komisije o predmetu HR/2014/1579: Svjetlovodne distribucijske mreže u Hrvatskoj*, Europska komisija, 2014., http://www.hakom.hr/UserDocImages/2014/Odluke_rjesenja_presude/Odluka%20Komisije%20o%20predmetu%20HR-2014-1579-Svjetlovodne%20distribucijske%20mreze%20u%20Hrvatskoj.pdf

- [33] *Zakon o upravljanju i raspolaganju imovinom u vlasništvu Republike Hrvatske, Vlada Republike Hrvatske*, NN 94/2013, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_07_94_2121.html
- [34] *Zakon o gradnji*, NN 153/2013, 20/2017
- [35] *Ustrojstvo državne uprave i upravljačka struktura*, Ministry of Public Administration, <http://www.uprava.hr/default.aspx?id=466>
- [36] *Matični uredi Republike Hrvatske*, Ministarstvo uprave <http://www.uprava.gov.hr/>
- [37] *Ustanove znanosti, obrazovanja u sporta*, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=3143>
- [38] *Zdravstvene ustanove u Republici Hrvatskoj*, Ministarstvo zdravstva, <http://www.zdravstvo.gov.hr/>
- [39] *Adresar porezne uprave*, Ministarstvo financija, Porezna uprava, <http://www.porezna-uprava.hr/Adresar/Stranice/default.aspx>
- [40] *Ustroj carinske uprave*, Ministarstvo financija, Carinska uprava, <http://www.carina.gov.hr/Ustroj/UstrojCURH.aspx>
- [41] *Lučke uprave*, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, <http://www.mmpi.hr/default.aspx?id=4639>
- [42] *Lučke kapetanije*, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, <http://www.mmpi.hr/default.aspx?id=667>
- [43] *Adresar sudova*, Ministarstvo pravosuđa, <https://pravosudje.gov.hr/>
- [44] *Područne službe Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje*, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, <http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?ID=31>
- [45] *Regionalni i područni uredi sa ispostavama*, Hrvatski zavod za zapošljavanje, <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=10067>
- [46] *Popis centara socijalne skrbi*, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, http://www.mspm.hr/adresar_ustanova/centri_socijalne_skrbi?subtree=300&name=&county=-1&trazi=Tra%C5%BEi
- [47] *Državna geodetska uprava*, <http://www.dgu.hr/>